

Rada
Evropské unie

Brusel 25. února 2021
(OR. en)

6521/21

CLIMA 42
ENV 98
SAN 85
AGRI 95
FORETS 9
ENER 52
TRANS 96
ECOFIN 180

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	25. února 2021
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2021) 82 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2021) 82 final.

Příloha: COM(2021) 82 final

V Bruselu dne 24.2.2021
COM(2021) 82 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se
změně klimatu**

{SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}

1. REALITA DOPADŮ ZMĚNY KLIMATU – POTŘEBA JEDNAT OKAMŽITĚ

Ke změně klimatu dochází již dnes, a proto je zapotřebí vytvořit odolnější zítřek. Ve světě právě skončilo historicky nejteplejší desetiletí, ve kterém byl osmkrát překonán rekord nejteplejšího roku. Člověk, planeta i prosperita jsou vůči změně klimatu zranitelní, takže je zapotřebí předcházet tomu, čemu se nelze přizpůsobit, a přizpůsobit se tomu, čemu nelze předcházet¹. A je nutné to provést rychleji a inteligentnějším a systematičtějším způsobem. Závažné dopady pandemie COVID-19 na naše zdraví a dobré sociálně-ekonomické podmínky jsou důrazným varováním před nebezpečím nedostatečné přípravy. Rozhodnutí, která učiníme dnes, musí vytvořit lepší svět.

Ani zastavení veškerých emisí skleníkových plynů by nedokázalo zabránit dopadům na klima, k nimž dochází již nyní. Ty budou pokračovat po celá desetiletí i v případě, že se celosvětové a evropské úsilí o snížení emisí skleníkových plynů ukáže jako účinné. Dokonce i drastická dočasná snížení emisí podobná těm, která byla způsobena finanční krizí v roce 2008 nebo narušením ekonomiky v důsledku pandemie COVID-19, mají na celkovou situaci v oblasti globálního oteplování jen malý vliv. Pravděpodobnost nejlepšího možného scénáře zvyšují významné mezinárodní závazky týkající se dosažení klimatické neutrality, ale i v takovém případě bude stále zapotřebí vyvinout značné úsilí v oblasti přizpůsobování.

Četnost a závažnost klimatických a povětrnostních extrémů se zvyšuje². To bylo v posledních dvou desetiletích příčinou prudkého nárůstu počtu katastrof a škod, které jsou jimi způsobeny³. Tyto extrémy sahají od nebyvalých lesních požárů a vln veder přímo nad polárním kruhem až po ničivá sucha ve středomořské oblasti a od hurikánů pustošících nejvzdálenější regiony EU až po lesy oslabené bezprecedentními kůrovcovými kalamitami ve střední a východní Evropě. Stejně destruktivní v dlouhodobém měřítku jsou i události s pomalým nástupem, jako je dezertifikace, ztráta biologické rozmanitosti, degradace půdy a ekosystémů, okyselování oceánů nebo vzestup hladiny moří.

Dopady změny klimatu mají dalekosáhlé účinky uvnitř i vně Unie. Nedostatek vody v EU ovlivňuje tak rozmanité hospodářské činnosti, jako je zemědělství, akvakultura, cestovní ruch, chlazení elektráren a říční nákladní doprava. Má vliv nejen na ekonomiku, ale i na zdraví a dobré životní podmínky Evropanů, kteří stále více trpí vlnami veder (nejsmrtelnější katastrofou roku 2019 v celosvětovém měřítku byla evropská vlna veder, která si vyžádala 2 500 úmrtí). Představuje rovněž riziko pro potravinové zabezpečení, zhoršuje stávající sociální nerovnosti a ohrožuje kulturní dědictví. EU již nyní je a stále více bude postižena dopady změny klimatu mimo Evropu v důsledku kaskádových a vedlejších účinků na obchod nebo migraci. Vzhledem k tomu je mezinárodní odolnost vůči změně klimatu⁴ nejen otázkou solidarity, ale také otevřené strategické autonomie a vlastního zájmu EU a jejích členských států.

Ekonomické ztráty vyplývající z častějšího výskytu extrémních událostí souvisejících s klimatem se zvyšují. V EU již tyto ztráty činí v průměru více než 12 miliard EUR ročně. Z konzervativních odhadů při spodní hranici vyplývá, že vystavení dnešní ekonomiky EU

¹ Adaptace je proces přizpůsobení se současnému nebo očekávanému klimatu a jeho projevům ([IPCC AR5](#)). Nejedná se o jednorázovou reakci na mimořádné události, ale o řadu proaktivních opatření, která se zabývají souvislostí mezi nebezpečím (např. sucha, vzestup hladiny moří), expozicí (např. méně vody na jihu) a zranitelností (např. chudoba nebo nedostatek vzdělání). Komplikace (a nebezpečí) vznikají v důsledku bodů zvrátu (tj. prahových hodnot v rychlosti změny klimatu), jako je tání permafrostu, úbytek mořského ledu nebo masivní odumírání lesů.

² <https://www.eea.europa.eu/highlights/soer2020-europes-environment-state-and-outlook-report>

³ <https://www.undrr.org/news/drrday-un-report-charts-huge-rise-climate-disasters>

⁴ Diskuse o skloubení přizpůsobení a odolnosti viz [IPCC](#).

globálnímu oteplení o 3 °C oproti stavu před průmyslovou revolucí by vedlo k roční ztrátě ve výši nejméně 170 miliard EUR (1,36 % HDP EU⁵). Vzrůstající problém pro pobřežní oblasti, které produkují ~40 % HDP EU a v nichž sídlí ~40 % jejího obyvatelstva, představuje rovněž pomalý nástup vzestupu hladiny moří. Ztráty jsou rozloženy nerovnoměrně, což poškozuje regiony, které již nyní mohou čelit problémům, jako je nízký růst nebo vysoká nezaměstnanost mladých lidí.

Evropa mobilizuje síly k řešení problému změny klimatu. EU se zavázala ke klimatické neutralitě do roku 2050 a k ambicióznějšímu cíli snížení emisí do roku 2030 nejméně o 55 % oproti roku 1990. Evropský parlament, několik členských států a více než 300 měst uznalo, že nastal stav klimatické krize. Evropská rada dospěla k závěru, že změna klimatu představuje „existenční hrozbu“. EU podpořila příslib vedoucích představitelů ve prospěch přírody z roku 2020⁶ s cílem společně řešit krizi v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti. Zaměření na ekologickou transformaci v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a programů politiky soudržnosti příští generace poskytuje příležitost k soustředění investic a reforem, které může pomoci zvýšit odolnost vůči klimatickým otřesům a urychlit dekarbonizaci hospodářství. Pokud jde o soukromý sektor, poskytne taxonomie EU pro udržitelné činnosti rámec pro usnadnění investic odolných vůči změně klimatu. Na individuální úrovni se více než 93 % Evropanů domnívá, že změna klimatu představuje závažný problém, a 70 % souhlasí s tím, že přizpůsobení se změně klimatu je pozitivní.

Význam přizpůsobení je stále více uznáván i v celosvětovém měřítku – celá řada zpráv však poukazuje na nedostatečnou připravenost⁷. Média téměř nepřetržitě informují o extrémních povětrnostních jevech a jejich dopadech a jejich zvýšená intenzita a četnost v důsledku klimatických změn se vyskytuje na předních místech celosvětové veřejné agendy. Globální komise pro přizpůsobení se změně klimatu zdůraznila, že řešení podporující přizpůsobení mají často čistý pozitivní dopad, tj. že má cenu se jimi řídit bez ohledu na řešení, které bude nakonec v oblasti klimatu zvoleno. Je to dáno jejich různorodými společnými přínosy, zejména v oblasti přírodních řešení a v oblasti prevence rizik katastrof, a „trojí výhodou“ přizpůsobení, která spočívá v předcházení budoucím lidským, přírodním a materiálním ztrátám, vytváření ekonomických výhod snížením rizik, zvyšováním produktivity a podněcováním inovací a sociálních, environmentálních a kulturních přínosů.

Rámeček 1: Příklad období sucha

Vzhledem k měnícímu se klimatu se mnoho evropských regionů již nyní potýká s častějšími, závažnějšími a dlouhodobějšími obdobími sucha. Období sucha⁸ mohou mít kaskádové účinky; snižují například hladinu vody v řekách a podzemních vod, brzdí růst stromů a plodin, zvyšují poškození škůdci a pravděpodobnost přírodních požárů. V Evropě se většina ztrát způsobených suchem (~9 miliard EUR ročně) týká zemědělství, energetiky a veřejného zásobování vodou. Extrémní sucha v západní a střední Evropě v letech 2018, 2019 a 2020 způsobila značné škody. Jen v roce 2018 činily škody v zemědělství ve Francii přibližně 2 miliardy EUR, v Nizozemsku 1,4 miliardy EUR a v Německu 770 milionů EUR. Pokud by globální oteplení dosahovalo 3 °C, byla by sucha dvakrát častější a absolutní roční ztráty

⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>

⁶ <https://www.leaderspledgefornature.org/>

⁷ [Zpráva o nedostatečném přizpůsobování se změně klimatu z roku 2020](#), zprávy Globální komise pro přizpůsobení se změně klimatu [Adapt Now \(Přizpůsobit se teď\)](#) a [State and trends in adaptation 2020 \(Stav a trendy v oblasti přizpůsobování, 2020\)](#).

⁸ Sucho je *neobvyklý a dočasný* nedostatek dostupnosti vody, ať už atmosférické, povrchové nebo podzemní.

v důsledku sucha v Evropě by se zvýšily na 40 miliard EUR ročně, přičemž nejzávažnější dopady by postihly oblast Středomoří a Atlantiku⁹.

EU může na sucho reagovat krátkodobými nouzovými opatřeními v rámci mechanismu civilní ochrany Unie a zavedeny jsou systémy včasného varování v rámci celé EU. Členské státy provádějí integrované řízení povodí prostřednictvím rámcové směrnice o vodě a některé z nich přijaly plány řízení sucha pro zranitelná povodí. Vzhledem k tomu, že v dlouhodobějším horizontu by mohla být vystavena riziku téměř všechna povodí, je nutno provést organizační a technická řešení vedoucí k přizpůsobení. To zahrnuje v zemědělství udržitelné (opětovné) využívání vody, hospodaření s půdou a vegetační pokryv, plodiny odolné vůči suchu, vertikální zemědělství nebo dokonce plánování využití půdy u poškozených oblastí a obnovu těchto oblastí. V energetice a dopravě to zahrnuje přípravu na narušení provozu na určitých vodních cestách v souvislosti s nákladní dopravou, vodní energií a chlazením elektráren¹⁰. U pitné vody to znamená podporu úspory vody v domácnostech nebo další zásobovací a skladovací infrastrukturu.

2. VYTVOŘENÍ UNIE ODOLNÉ VŮČI ZMĚNĚ KLIMATU

Zelená dohoda pro Evropu, strategie růstu EU pro udržitelnou budoucnost, je založena na uvědomění si toho, že ekologická transformace představuje příležitost a že nečinnost s sebou nese obrovské náklady. Ukazuje vedoucí postavení EU v oblasti odvracení nejhoršího scénáře tím, že se zavázala ke klimatické neutralitě, a v oblasti přípravy lepšího scénáře poukazem na ambicióznější opatření v oblasti přizpůsobení, která vycházejí ze strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2013¹¹.

Dlouhodobou vizí je, že v roce 2050 bude EU společností odolnou vůči změně klimatu, která bude plně přizpůsobena nevyhnutelným dopadům změny klimatu. To znamená, že do roku 2050, kdy je naším cílem dosáhnout klimatické neutrality, zvýšíme schopnost přizpůsobení a minimalizujeme zranitelnost vůči dopadům změny klimatu v souladu s Pařížskou dohodou a navrhovaným evropským právním rámcem pro klima¹².

Návrh evropského právního rámce pro klima poskytuje základy pro zvýšení ambicí a soudržnosti politik v oblasti přizpůsobení. Stanoví jak rámec pro dosažení klimatické neutrality, tak ambice v oblasti přizpůsobení do roku 2050 začleněním mezinárodně sdílené vize činností do práva EU (tj. globálního adaptačního cíle dle článku 7 Pařížské dohody a cíle udržitelného rozvoje č. 13). Návrh zavazuje EU a její členské státy k průběžnému pokroku v oblasti zvyšování adaptační kapacity, posilování odolnosti a snižování zranitelnosti vůči změně klimatu. Nová strategie pro přizpůsobení ukazuje cestu a poskytuje řešení, která pomohou tento pokrok uskutečnit. Vzhledem k systémové povaze politiky přizpůsobení budou opatření pro přizpůsobení prováděna integrovaně s dalšími iniciativami Zelené dohody pro Evropu, jako je například strategie v oblasti biologické rozmanitosti, renovační vlna, strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“, akční plán pro oběhové hospodářství a akční plán pro nulové znečištění, strategie v oblasti lesnictví, strategie v oblasti půdy, strategie pro inteligentní a udržitelnou mobilitu a obnovená strategie pro udržitelné finance.

EU již v posledních letech přijala opatření ke zvýšení své odolnosti v rámci strategie pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2013¹³. Všechny členské státy již přijaly vnitrostátní

⁹ Zpráva PESETA IV – <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/droughts>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/water-energy-nexus-europe>

¹¹ Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, [COM\(2013\) 216 final](#).

¹² Evropský právní rámec pro klima, [COM\(2020\) 80 final](#).

¹³ Hodnocení strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, [SWD\(2018\) 461 final](#).

strategii nebo plán pro přizpůsobení, přizpůsobení bylo začleněno do politik a dlouhodobého rozpočtu EU a platforma Climate-ADAPT¹⁴ se stala klíčovým referenčním bodem pro znalosti o přizpůsobení se změně klimatu. Globální komise pro přizpůsobení se změně klimatu uznala EU jako průkopníka v začleňování úvah o riziku souvisejícím se změnou klimatu do rozhodování¹⁵. Tato nová strategie staví na těchto zkušenostech, zvyšuje ambice a rozšiřuje se tak, aby zahrnovala i nové oblasti a priority.

Členské státy budou i nadále hlavními partnery provádění a ambicióznější a proaktivnější opatření na úrovni EU jim pomohou naplnit jejich potřeby v oblasti přizpůsobení se změně klimatu. Potřeba větší podpory na úrovni EU je podložena přiloženým posouzením dopadů¹⁶. I když jsou výzvy v oblasti přizpůsobení se změně klimatu lokální a specifické, řešení jsou často obecně přenositelná a použitelná v regionálním, celostátním nebo nadnárodním měřítku. Řada dopadů změny klimatu má silný přeshraniční (např. v arktické oblasti, makroregionech nebo povodích) nebo mezinárodní rozměr (nejvzdálenější regiony EU a zámořské země a území) a existují i dopady na jednotný trh, které jsou specifické pro EU. Solidarita napříč členskými státy i v jejich rámci je nezbytným předpokladem pro dosažení odolnosti řádným a spravedlivým způsobem. Komise bude úzce spolupracovat s členskými státy na provádění této strategie s cílem lépe sladit mezinárodní opatření a opatření EU v oblasti přizpůsobování se změně klimatu. Tento přístup bude přínosem rovněž pro přizpůsobení na regionální a místní úrovni, zatímco evropský klimatický pakt¹⁷ posílí postavení jednotlivých občanů, kteří budou mít zásadní význam pro úspěšnou realizaci strategie přizpůsobení¹⁸.

Vzhledem k závažnosti problematiky přizpůsobení je nezbytné, aby se jejím řešením zabývaly celé vlády a celá společnost. Je nezbytná užší spolupráce soukromého a veřejného sektoru, zejména pokud jde o financování přizpůsobení. Tato strategie podpoří svým zaměřením a nástroji, které poskytuje, soukromý sektor v oblasti identifikace rizik a směřování investic směrem k opatřením v oblasti přizpůsobení se změně klimatu a odolnosti (a zamezení nesprávného přizpůsobení). Tím, že nabídne řešení, která pomohou uspokojit rostoucí povědomí o dopadech změny klimatu (jako jsou povinnosti zveřejňování nefinančních informací, taxonomie EU pro udržitelné činnosti nebo obnovená strategie pro udržitelné finance), pomůže velkým společnostem, malým a středním podnikům, místním správám, sociálním partnerům i veřejnosti. Pomůže také napravit mylné představy, že přizpůsobení znamená pouze náklad – ve skutečnosti představuje investici.

Cílem této strategie je realizovat vizi Unie odolné vůči změně klimatu do roku 2050 tak, že učiní přizpůsobení se změně klimatu inteligentnějším, systematictější a rychlejším a posílí mezinárodní opatření. To se v průběhu celého politického cyklu promítá do kvalitnějších znalostí a dat, do podpory rozvoje politiky a řízení rizik souvisejících se změnou klimatu na všech úrovních a do celkově urychlených opatření v oblasti přizpůsobení. Pomocí této nové strategie odvádí Komise svůj díl práce na zajištění toho, aby byla Evropa odolnější vůči změně klimatu. Úplné provedení opatření této strategie by zajistilo Evropě mnohem lepší pozici, pokud jde o řešení dopadů změny klimatu již do roku 2030. To by znamenalo, že informovanost o přizpůsobení se změně klimatu a jeho plánování by pronikly ke všem místním orgánům a společnostem a do všech domácností, provádění přizpůsobování

¹⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

¹⁵ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

¹⁶ SWD(2021) 25 a SWD(2021) 26.

¹⁷ <https://europa.eu/climate-pact>

¹⁸ Nadcházející konference o budoucnosti Evropy může být využita k podpoře informovanosti o přizpůsobení se změně klimatu na všech úrovních.

u těch, kdo jsou postiženi nejvíce, by bylo v plném proudu, a zajištěno by bylo globální vedoucí postavení v oblastech, jako jsou klimatické služby, zvyšování odolnosti vůči změně klimatu nebo přírodě blízká řešení.

2.1. Inteligentnější přizpůsobení: zlepšení znalostí a zvládnutí nejistoty

Navzdory pokroku i nadále přetrvávají značné nedostatky v našich znalostech týkajících se přizpůsobení. Změna klimatu se projevuje velkým počtem rizik, která mají dopad téměř na všechna odvětví. Pro informace nezbytné k přijímání účinných opatření je tedy zapotřebí rozsáhlá základna vědomostí. To zahrnuje nejistotu ohledně toho, jak rychle a do jaké míry se bude klima měnit a ovlivňovat přírodní a lidské systémy, a ohledně účinnosti politik a opatření. Roste poptávka po převádění velkého množství dostupných informací o klimatu na specifické a uživatelsky orientované nástroje. Musíme posouvat hranice znalostí o přizpůsobení a získávat více kvalitnějších údajů souvisejících s klimatem, zejména údajů o ekonomických ztrátách. A to vše musíme vzájemně propojit.

2.1.1. Posouvání hranic znalostí o přizpůsobování se změně klimatu

Rozhodování a jednání tváří v tvář klimatické nejistotě lze usnadnit tím, že rozhodnutí budou vycházet z nejnovějších vědeckých poznatků. Již nyní máme k dispozici silnou znalostní základnu nutnou pro provádění opatření, ale je třeba dále pracovat na přizpůsobení a na jeho nákladech, přínosech a distribučních účincích. Kromě toho musíme čerpat z vědeckých poznatků, abychom lépe porozuměli souvislosti mezi klimatickými riziky a sociálně-ekonomickou zranitelností a nerovnostmi. Musíme vytvořit účinné a všeobsahující mechanismy řízení, které zajistí dialog mezi tvůrci politik a vědci, například prostřednictvím konference o přizpůsobení se změně klimatu v Evropě, která se koná každé dva roky. EU má dobré předpoklady k tomu, aby to mohla umožnit, neboť může čerpat ze svých zkušeností s rámcovými programy pro výzkum a inovace, kosmickým programem a mechanismem civilní ochrany Unie. Bude zapotřebí dosahovat pokroku například v oblasti modelování, abychom mohli přesněji odhadovat budoucí škody a vytvářet opatření v oblasti přizpůsobování na míru, a rovněž v oblasti informovanosti o dopadech na zdraví, o kaskádových efektech souběžných nebo postupných dopadů změny klimatu nebo o bodech zlomu v systémech Země¹⁹.

Digitální transformace má zásadní význam pro dosažení cílů Zelené dohody v oblasti přizpůsobení. Veškeré údaje z „vědeckých majáků“ EU, jako je například program Copernicus²⁰ a Evropská námořní síť pro pozorování a sběr dat (EMODnet)²¹, jsou volně a otevřeně dostupné všem uživatelům po celém světě. Služba programu Copernicus v oblasti změny klimatu bude i nadále zvyšovat použitelnost údajů a dále rozvíjet služby, jako jsou například služby přisuzování extrémních jevů změně klimatu²². Pro účely podpory rozhodování musíme propagovat využívání nejnovějších digitálních technologií a klimatických služeb (například dálkového průzkumu země, inteligentních meteorologických stanic, umělé inteligence a vysoce výkonné výpočetní techniky). Nové nástroje, jako je například iniciativa Cíl Země a digitální dvojčata²³, jsou velkým příslibem

¹⁹ <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-019-03595-0/d41586-019-03595-0.pdf>

²⁰ Program Copernicus je jedním ze stěžejních programů EU. Díky monitorování země, moře, změny klimatu a atmosféry poskytuje plný, bezplatný a otevřený přístup k rozsáhlému portfoliu údajů o pozorování Země a pozemních údajů, jakož i k produktům a službám.

²¹ <https://emodnet.eu/en>

²² Aby bylo možné pochopit, do jaké míry mohou extrémní povětrnostní a klimatické jevy souviset se změnou klimatu. Viz C3S.

²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/destination-earth-destine#Digital-twins>

v oblasti posilování našeho chápání současných a budoucích klimatických dopadů v planetárním a místním měřítku. Dále posíleno bude i měření a pozorování v oceánech.

Musíme lépe pochopit vzájemnou provázanost mezi změnou klimatu, ekosystémy a službami, které poskytují. V tomto století se očekávají významné změny suchozemských ekosystémů a typů vegetace na pevninském území Evropské unie, a to i v chráněných oblastech. Změny koloběhu vody a teploty nebo vzestup hladiny moří vystaví ekosystémy další zátěži. Očekává se, že v průběhu tohoto století nastanou v oceánu bezprecedentní stavy v důsledku zvýšených teplot, dalšího okyselování a úbytku kyslíku. Potřebujeme vědecky podloženou, solidní obnovu ekosystémů a řízení, které pomůže minimalizovat rizika, zvýší odolnost a zajistí další poskytování životně důležitých ekosystémových služeb a funkcí: zajišťování potravin, čištění vzduchu a vody, ochrany před povodněmi, biologické rozmanitosti a zmírňování změny klimatu.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *pomoci zaplnit mezery ve znalostech ohledně dopadů změny klimatu a odolnosti vůči této změně, a to i pokud jde o oceány, prostřednictvím programů Horizont Evropa, Digitální Evropa a Copernicus a sítě EMODnet,*
- *zlepšit současný stav v oblasti modelování přizpůsobení se změně klimatu, hodnocení rizik a nástrojů řízení směrem k „modelování na úrovni aktiv“.*

2.1.2. Více kvalitnějších údajů o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu

Údaje o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu²⁴ mají zásadní význam pro zvýšení přesnosti posuzování rizik souvisejících se změnou klimatu. Veškerá nová investiční a politická rozhodnutí by měla vycházet z informací o klimatu a měla by obstat i v budoucnu, počínaje domácnostmi, které provádějí rekonstrukci, přes malé a střední podniky, které začínají podnikat ve zranitelné oblasti, větší podniky, které řídí dodavatelské řetězce, až po banky, které odsouhlasují nové úvěry, nebo města, která provádějí územní plánování. V současné době jsou údaje, které kvantifikují ztráty vzniklé v důsledku katastrof, neuspokojivé: často nejsou zaznamenávány a/nebo nejsou poté, co byly shromážděny, k dispozici v přístupných formátech a databázích.

Aby se zabránilo vydávání rozhodnutí bez klimatických informací, měly by být údaje ze soukromého i veřejného sektoru zaznamenávány, shromažďovány a sdíleny komplexním a harmonizovaným způsobem. Komise bude prosazovat společná pravidla a specifikace pro zaznamenávání a shromažďování údajů o ztrátách a fyzických rizicích souvisejících se změnou klimatu a bude podporovat centrální zaznamenávání těchto údajů z veřejného a soukromého sektoru na úrovni EU prostřednictvím svého úložiště údajů o rizicích²⁵. Bude na vnitrostátní úrovni podporovat dobrovolný přístup partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti shromažďování a sdílení údajů o ztrátách na základě posílené spolupráce s členskými státy, městy a odvětvím. Komise rovněž vymezí potřeby údajů a společně se zástupci odvětví bude zkoumat nejlepší způsoby, jak shromažďovat komplexní

²⁴ To se týká i ztrát veřejného a soukromého sektoru v důsledku dopadů souvisejících s klimatem, například ztrát na životech a škod v oblasti infrastruktury nebo obchodních transakcí. Patří sem rovněž náklady na reakce na mimořádné situace a obnovu z hlediska aktiv a na různých správních úrovních. [Zaznamenávání a sdílení údajů o klimatických rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu](#) podporuje práci na [sendajském rámci pro snižování rizika katastrof](#).

²⁵ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub/>

a harmonizované údaje od pojistitelů, a případně posílí postavení Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA).

Komise usnadní zúčastněným stranám přístup k údajům o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu. Přezkum směrnice INSPIRE v roce 2021 v rámci iniciativy „GreenData4All“ („Zelená data pro všechny“) nabízí možnost revidovat právní předpisy tak, aby pokrývaly údaje o ztrátách vzniklých v důsledku katastrof v souvislosti se životním prostředím a změnou klimatu a rozšířily rozsah přístupu veřejnosti. Údaje o ztrátách vzniklých v důsledku katastrof v souvislosti se změnou klimatu by mohly být rovněž považovány za datové soubory s vysokou hodnotou při budoucích revizích prováděcího aktu směrnice o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru. Obdobně budou co nejvíce zpřístupněny údaje shromážděné v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *propagovat a podporovat využívání svého úložiště údajů o rizicích pro účely harmonizace zaznamenávání a shromažďování komplexních a podrobných údajů o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu a podporovat partnerství veřejného a soukromého sektoru na vnitrostátní úrovni za účelem shromažďování a sdílení těchto údajů,*
- *společně s orgánem EIOPA a se zástupci odvětví zkoumat nejlepší způsoby, jak zlepšit shromažďování jednotných a komplexních údajů o pojištěných ztrátách, a podle potřeby posílit postavení orgánu EIOPA,*
- *rozšířit rozsah přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí ve směrnici INSPIRE tak, aby byly zahrnuty údaje o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu.*

2.1.3. Učinit z platformy Climate-ADAPT směrodatnou evropskou platformu pro přizpůsobování

Platformy znalostí v oblasti klimatu hrají stále větší úlohu při rozhodování o opatřeních pro přizpůsobení. Platforma Climate-ADAPT již nyní funguje jako zavedený referenční nástroj a zdroj znalostí a je postupně rozšiřována, například o přístup k údajům z programu Copernicus²⁶. Musíme však více investovat do rozšiřování jejích kapacit, uživatelské a příspěvatelské základny, dosahu a dopadu.²⁷ Posílí výměnu znalostí, osvědčených postupů a řešení, a to i z projektů financovaných EU, a bude oslovovat a zapojovat stále vzrůstající síť uživatelů. Bude rovněž shromažďovat a zpracovávat údaje ze všech relevantních zdrojů a následně vytvářet vysoce kvalitní informace. Budou dále rozvíjeny vazby na nadnárodní, vnitrostátní a subnárodní platformy pro přizpůsobení, jakož i propojení a interoperabilita se zdroji relevantními pro dopady změny klimatu²⁸.

²⁶ Program Copernicus sdružuje pod záštitou své [služby pro podporu krizového řízení](#) Evropský informační systém o lesních požárech, Evropskou observatoř pro sledování sucha a [Evropský systém informací o povodních](#).

²⁷ V souladu s jejím důkladným hodnocením: <https://www.eea.europa.eu/publications/sharing-adaptation-information-across-europe>.

²⁸ Například: [systém informací o lesích v Evropě](#), [středisko EU pro sledování půdy](#), [Evropský informační systém pro biologickou rozmanitost](#), [Evropská observatoř pro sledování sucha](#), [Znalostní centrum pro biologickou rozmanitost](#), [vědecké středisko EU pro pozorování Země](#).

Potřebujeme hlouběji pochopit rizika v oblasti zdraví související se změnou klimatu a získat větší schopnost jim čelit. Zdravotní rizika související se změnou klimatu se zvyšují, jsou závažná a lze je řešit pouze v přeshraničním měřítku. Zahrnují úmrtí a zranění způsobená horkem, povodněmi nebo lesními požáry a rovněž vznik a šíření infekčních chorob a alergenů souvisejících s geografickými posuny vektorů a patogenů²⁹. Změna klimatu bude také stále náročnější, pokud jde o schopnost efektivního fungování systémů veřejného zdravotnictví, například v oblasti rozvoje kapacit pro řešení chorob, které byly v Evropě dříve neznámé. Komise bude sdružovat a propojovat údaje, nástroje a odborné znalosti pro účely sdělování, sledování, analýzy a prevence dopadů změny klimatu na lidské zdraví na základě přístupu „jedno zdraví“.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- aktualizovat a rozšiřovat platformu *Climate-ADAPT* jako zdroj znalostí o dopadech změny klimatu a přizpůsobování se této změně, a to včetně propojování různých zdrojů informací, a jako mechanismus sledování a podávání zpráv,
- založit evropské středisko pro sledování klimatu a zdraví v rámci platformy *Climate-ADAPT*.

2.2. Systémovější přizpůsobení: podpora rozvoje politiky na všech úrovních a ve všech odvětvích

Změna klimatu má tak všudypřítomný dopad, že naše reakce na ni musí být systémová. Komise bude i nadále aktivně začleňovat aspekty odolnosti vůči změně klimatu do všech příslušných oblastí politiky, které se vztahují jak na veřejný, tak na soukromý sektor. Toto začleňování bude přesahovat rámec odvětví, na něž se zaměřuje strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2013, která zahrnovala zemědělství, infrastrukturu a pojištění. Bude podporovat další rozvoj a především provádění strategií a plánů v oblasti přizpůsobování na všech úrovních správy. Tento systémový přístup má tři průřezové priority: integraci přizpůsobení do makrofiskální politiky, přírodě blízká řešení v oblasti přizpůsobení a místní opatření v oblasti přizpůsobení.

2.2.1. Zlepšení strategií a plánů v oblasti přizpůsobení

Strategie v oblasti přizpůsobení na všech úrovních musí být účinné a musí vycházet z nejnovějších vědeckých poznatků. Strategie v oblasti přizpůsobení zůstanou i nadále důležitými nástroji. Vnitrostátní, regionální a místní orgány by je měly dále rozvíjet. Komise nabízí podporu při budování správní kapacity v členských státech za účelem provádění politik EU v oblasti přizpůsobení se změně klimatu prostřednictvím svého nástroje pro technickou podporu. Komise a zúčastněné země a regiony budou rovněž podporovat přeshraniční spolupráci prostřednictvím rámců EU pro spolupráci v oblasti makroregionálních strategií³⁰ a strategií pro přímořské oblasti a jiných námořních strategií³¹, programů financování Interreg a příležitostí ke spolupráci a vytváření sítí v rámci společné zemědělské politiky. To pomůže při provádění přizpůsobování prostřednictvím koordinovaných a společných akcí mezi členskými státy a mezi zeměmi EU a zeměmi mimo EU. Komise bude rovněž podporovat výměnu osvědčených postupů a řešení společných

²⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>

³⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

³¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins_cs

problémů při přizpůsobování mezi nejbližšími regiony navzájem a mezi těmito regiony a jejich sousedy. V rámci procesu podávání zpráv o fungování společné rybářské politiky Komise posoudí, jak tato politika zohledňuje přizpůsobení se změně klimatu.

Monitorování, podávání zpráv a hodnocení mají zásadní význam pro stanovení spolehlivého základu, podle něhož bude možné měřit pokrok v oblasti přizpůsobování.

Prováděcí nařízení o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu³² již nyní stanoví strukturu, formát, postupy předkládání a přezkum informací o přizpůsobení oznámených členskými státy. Toto důkladné podávání zpráv podporuje rovněž provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, například pokud jde o ochranu bezpečnosti dodávek energie v EU proti dopadům změny klimatu. Ačkoli je srovnávání často obtížné v důsledku místních specifíků v oblasti přizpůsobování, lze jej provést v případě oblastí překračujících několik hranic, které sdílejí společná rizika související se změnou klimatu. Mezi takové oblasti patří například povodí, horské oblasti, ostrovy nebo nejbližší regiony (které jsou na změnu klimatu obzvláště citlivé). Komise dále vypracuje vhodné ukazatele a rámec pro hodnocení odolnosti, který bude vycházet ze zkušeností získaných na základě srovnávacích přehledů připravenosti na přizpůsobení v rámci strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2013 a bude v souladu s prací výboru pro přizpůsobení v rámci úmluvy UNFCCC.

Soudržnost politik musí přizpůsobování se změně klimatu systematicky zohledňovat s cílem předejít jeho neúmyslnému narušování. Kdykoli je to relevantní, měla by tvorba politik EU a členských států uplatňovat následující zásady soudržnosti politik: zajistit, aby regulace a financování zohledňovaly riziko katastrof, aby se zamezilo vytvoření nové expozice, snižovat existující riziko budováním odolnosti, prevence a připravenosti a řídit zbytkové riziko. Tyto zásady by měly být začleněny například do výzev k podávání nabídek a výběrových kritérií projektů financovaných EU a rovněž by měly být náležitě zohledněny při navrhování politik v obecnějším smyslu. V rámci zlepšování způsobu, jakým pokyny pro zdokonalení tvorby právních předpisů a podpůrné nástroje řeší otázky udržitelnosti, jak bylo oznámeno v Zelené dohodě pro Evropu, Komise zajistí, aby byly otázky přizpůsobení se změně klimatu náležitě a přiměřeně zohledněny.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *stimulovat regionální a přeshraniční spolupráci a zdokonalovat pokyny pro vnitrostátní strategie pro přizpůsobení ve spolupráci s členskými státy,*
- *aktualizovat monitorování, vykazování a hodnocení přizpůsobování pomocí harmonizovaného rámce norem a ukazatelů,*
- *poskytovat nástroje pro hodnocení projektů ex ante s cílem lépe identifikovat vedlejší přínosy a pozitivní dopady projektů přizpůsobování se změně klimatu a prevence z hlediska hospodářství,*
- *aktualizovat své pokyny a soubor nástrojů pro zdokonalení tvorby právních předpisů, aby lépe zohledňovaly zásady soudržnosti politik v oblasti řízení klimatických rizik.*

³² [Prováděcí nařízení Evropské komise \(EU\) 2020/1208.](#)

2.2.2. Podpora místní, individuální a spravedlivé odolnosti

Místní úroveň je základem přizpůsobení, takže podpora EU musí pomoci zvýšit místní odolnost. Dostupnost finanční podpory neustále vzrůstá prostřednictvím evropských strukturálních a investičních fondů³³, společné zemědělské politiky, programu LIFE a Nástroje pro oživení a odolnost. Komise bude podporovat místní využívání údajů a digitální a inteligentní řešení související s přizpůsobením se změně klimatu, uzpůsobená na míru místním a regionálním specifickým. Při tom bude vycházet ze stávajících iniciativ a nástrojů, jako je například tržiště evropské iniciativy pro inteligentní města³⁴, programy Digitální Evropa a Horizont Evropa a Výzva pro inteligentní města.³⁵ Aby zapojila jednotlivé Evropany a posílila jejich postavení ohledně přijímání přímých opatření v oblasti přizpůsobení, využije Komise iniciativu evropského klimatického paktu a Koalici pro vzdělávání v oblasti klimatu³⁶ za účelem informování, inspirace a propojení.

Bude posílen Pakt starostů a primátorů EU a Globální pakt starostů a primátorů s cílem pomoci místním a regionálním orgánům. Aby jim EU pomohla pokročit od plánování k činu, zavede zkušebně nástroj na podporu politiky, který bude pomáhat orgánům v rámci Paktu starostů a primátorů EU. Tento nástroj bude poskytovat přímou technickou pomoc s cílem pomoci jim vypracovat a provádět jejich strategie a plány pro přizpůsobení se změně klimatu. EU bude podporovat ještě větší zapojení regionálních orgánů do nastavování agendy přizpůsobování prostřednictvím městské agendy EU a místních akčních skupin v oblasti rybolovu a zapojí zástupce Výboru regionů v rámci Paktu starostů a primátorů EU.

Dosažení odolnosti řádným a spravedlivým způsobem má zásadní význam pro to, aby mohly být přínosy přizpůsobení se změně klimatu široce a spravedlivě sdíleny. Evropské regiony a občané jsou přímo zasaženi dopady změny klimatu, například ztrátou pracovních míst v odvětvích zasažených změnou klimatu, jako je například zemědělství, rybolov a cestovní ruch. Nerovná expozice a zranitelnost jednotlivých regionů a socioekonomických skupin vůči dopadům změny klimatu zhoršuje již existující nerovnosti a zranitelná místa³⁷. Dopady změny klimatu nejsou neutrální. Muži a ženy, starší lidé, osoby se zdravotním postižením, vysídlené osoby nebo sociálně marginalizované osoby mají různou schopnost přizpůsobit se. Je třeba, aby adaptační opatření brala v úvahu jejich situaci. Stále vzrůstá potřeba podpory pro iniciativy v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a rekvalifikace, v jejichž důsledku vznikají zelená pracovní místa. EU bude podporovat dlouhodobé strategie a politiky diverzifikace hospodářství, které pracovníkům umožňují rekvalifikaci a přechod k odvětvím v oblasti zeleného růstu, a zároveň bude usilovat o zajištění dostatečné a vysoce kvalifikované pracovní síly. To bude vyžadovat lepší pochopení dopadů změny klimatu na pracovníky, pracovní podmínky, zdraví a bezpečnost, posouzení souvisejících distribučních účinků a zapojení sociálních partnerů. Podporu lze získat prostřednictvím Evropské agendy dovedností, systému záruk pro mladé lidi, Evropského sociálního fondu plus (ESF+) nebo Nástroje pro oživení a odolnost.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *zintenzivnit podporu v oblasti plánování a provádění místního přizpůsobování se*

³³ Především prostřednictvím [Fondu soudržnosti](#) a Evropského fondu pro regionální rozvoj, v menší míře pak i Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Evropského námořního a rybářského fondu a Evropského sociálního fondu.

³⁴ <https://eu-smartcities.eu/>

³⁵ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

³⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/education-climate-coalition_cs

³⁷ Viz [zpráva EEA](#): Nerovnoměrná expozice a nerovnoměrné dopady.

změně klimatu a zahájit provoz nástroje na podporu přizpůsobování se změně klimatu v rámci Paktu starostů a primátorů EU,

- podpořit zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci pracovníků za účelem dosažení spravedlivé odolnosti formou vzdělávání a odborné přípravy prostřednictvím ESF+, programu Erasmus+ a Evropského sboru solidarity,
- nadále zajišťovat prosazování stávajících právních předpisů v oblasti zaměstnanosti a v sociální oblasti a případně zvážit navržení nových iniciativ, které zvýší ochranu pracovníků před dopady změny klimatu.

2.2.3. Začlenění odolnosti vůči změně klimatu do vnitrostátních fiskálních rámců

Vnitrostátní fiskální rámce v EU zahrnují fiskální rizika vyplývající ze změny klimatu a z přírodních katastrof pouze v omezené míře. Pomoc a rekonstrukce po extrémních povětrnostních jevech a událostech s pomalým nástupem zvýší vládní výdaje, mimo jiné prostřednictvím kompenzací za nepojištěné ztráty. Účinky na výrobní kapacitu mohou mít negativní dopad na hospodářský růst. Řízení rizik katastrof zahrnuje procesy a nástroje pro řešení rizik souvisejících s klimatem *ex ante* a omezení následků katastrof *ex post*. To je třeba zohlednit v rozpočtovém plánování a ve správních a institucionálních opatřeních. Financování v souvislosti s riziky katastrof může být doplněno kombinací nástrojů pro řízení a sdílení rizik, které poskytuje soukromý sektor a které jsou přizpůsobeny závažnosti a četnosti katastrof. Vzhledem k možnému dopadu na fiskální stabilitu je rovněž zapotřebí řízení rizik pro dlouhodobou udržitelnost veřejného dluhu.

Makrofiskální odolnost vyžaduje, aby byla v rámci hospodářských politik zohledněna celá škála možných klimatických scénářů, a vyžaduje i porozumění v oblasti řízení rizik katastrof³⁸. Řádná posouzení rizik by měla posoudit dopad a pravděpodobnost možných scénářů změny klimatu. Vypracování analýz scénářů by se zase mohlo promítnout do zátěžových testů týkajících se makroekonomických proměnných³⁹. Měla by být dána k dispozici důkladná posouzení hlavních hospodářských dopadů vyplývajících z přírodních rizik a v procesu rozpočtového plánování by měly být zohledněny odhady jejich fiskálních dopadů. Zohlednění kvantitativních hodnocení rizika katastrof v rozpočtových plánech by pomohlo zpřístupnit finanční prostředky rychle a úměrně potřebám. Specializované fondy a nástroje na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni, například z Fondu solidarity EU⁴⁰, mohou přispět k podpoře nouzových opatření a opatření na obnovu po katastrofách. To musí zohledňovat minimálně aspekty „obnovy k lepšímu“. Transparentnost těchto příspěvků může poskytnout pobídky k přizpůsobení a omezit morální hazard⁴¹.

Cíle v oblasti přizpůsobení se změně klimatu a odolnosti jsou zakotveny v úsilí o obnovu po pandemii COVID-19 na úrovni EU. Podpora oživení zůstane v krátkodobém i střednědobém horizontu ústředním cílem makrofiskální politiky. Rozsah a povaha výdajů, které pocházejí rovněž z vnitrostátních rozpočtů, zvyšuje význam obnovy k lepšímu. Nástroj

³⁸ Klimatická citlivost je odhadované rozpětí – hospodářská politika se musí připravit na možnost, že se globální teploty při daném množství emisí zvýší mnohem více, než se očekávalo v nejpravděpodobnějších scénářích. Viz například [CRESCENDO](#).

³⁹ Referenční scénáře globálního postavení EU do roku 2040 budou vypracovány ve zprávě Komise o strategickém výhledu z roku 2021.

⁴⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/solidarity-fund/

⁴¹ Využití fáze obnovy, renovace a rekonstrukce po katastrofě ke zvyšování odolnosti komunit na základě začlenění opatření vedoucích ke snížení rizika katastrof do obnovy fyzické infrastruktury a do revitalizace prostředků obživy, hospodářství a životního prostředí ([Valné shromáždění OSN, 2016](#)).

pro oživení a odolnost bude členské státy podporovat v jejich hospodářském oživení a dlouhodobé odolnosti. Očekává se, že národní plány pro oživení a odolnost podpoří investice a reformy s cílem zlepšit odolnost vůči změně klimatu v celé EU. Nejméně 37 % prostředků přidělených na jednotlivé plány by mělo směřovat do opatření v oblasti klimatu, která se týkají jak úsilí v oblasti zmírňování změny klimatu, tak přizpůsobování se této změně. Nástroj pro oživení a odolnost navíc nebude podporovat opatření, která významně poškozují životní prostředí⁴² včetně cíle přizpůsobování se změně klimatu.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *rozvíjet způsoby měření potenciálního dopadu rizik souvisejících se změnou klimatu na veřejné finance, vytvářet nástroje a modely pro zátěžové testování v oblasti klimatu a zapojovat se do diskusí s členskými státy ohledně lepšího zohlednění změny klimatu ve vnitrostátním rámci pro podávání zpráv a ve fiskálním rámci,*
- *prozkoumat a projednat s členskými státy opatření s cílem utlumit fiskální dopad událostí souvisejících se změnou klimatu a snížit rizika pro fiskální udržitelnost,*
- *prozkoumat spolu s členskými státy, zda a do jaké míry by programy stability a konvergenční programy mohly zohledňovat aspekt přizpůsobení se změně klimatu,*
- *prosazovat lepší koordinaci a doplňkovost mezi nouzovými opatřeními a opatřeními na obnovu po katastrofách podporovanými Fondem solidarity Evropské unie a dalšími fondy EU s cílem podpořit zásadu „obnovy k lepšímu“.*

2.2.4. Podpora přírodě blízkých řešení v oblasti přizpůsobování se změně klimatu

Provádění přírodě blízkých řešení ve větším měřítku by zvýšilo odolnost vůči změně klimatu a přispělo k mnoha cílům Zelené dohody pro Evropu. Modro-zelené infrastruktury (na rozdíl od šedých)⁴³ představují víceúčelová řešení s čistým pozitivním dopadem, a současně jsou environmentálně, sociálně a hospodářsky přínosné a přispívají k budování odolnosti vůči změně klimatu⁴⁴. Například ochrana a obnova mokřadů, rašelinišť a pobřežních a mořských ekosystémů, rozvoj městské zeleně a výstavba zelených střech a zdi a podpora a udržitelné obhospodařování lesů a zemědělské půdy pomohou přizpůsobit se změně klimatu nákladově efektivním způsobem. Má zásadní význam lépe kvantifikovat jejich přínosy a lépe je sdělovat činitelům s rozhodovací pravomocí a odborníkům z praxe na všech úrovních, aby se zlepšilo jejich přijímání⁴⁵. Komise navíc vypracuje certifikační mechanismus pro pohlcování uhlíku, který umožní solidní sledování a kvantifikaci klimatických přínosů celé řady přírodě blízkých řešení.

Přírodě blízká řešení mají zásadní význam pro udržení zdravé vody, oceánů a půdy. Musí hrát větší úlohu při řízení využívání půdy a plánování infrastruktury s cílem snížit náklady, poskytovat služby odolné vůči změně klimatu a zlepšit soulad s požadavky rámcové směrnice o vodě za účelem dosažení dobrého ekologického stavu. Využívání přírodě blízkých řešení ve vnitrozemí včetně obnovy fungování půdy jako houba zvýší zásobování

⁴² Ve smyslu článku 17 [nařízení o taxonomii \(EU\) 2020/852](#).

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/benefits/index_en.htm

⁴⁴ Přírodě blízká řešení jsou inspirována a podporována přírodou. Viz [zde](#), [zde](#) a [závěry Rady ze dne 16. října 2020](#).

⁴⁵ Tato práce může vycházet z [pokynů OSN, z výzkumných a poradenských dokumentů podporovaných EU](#) a z [globálního standardu Mezinárodního svazu ochrany přírody pro přírodě blízká řešení](#).

čistou sladkou vodou a sníží riziko záplav. V pobřežních a mořských oblastech posílí přírodě blízká řešení ochranu pobřeží a sníží riziko vzniku vodního květu. Současně budou znamenat přínosy, jako je například ukládání uhlíku, příležitosti v oblasti cestovního ruchu a zachování a obnova biologické rozmanitosti.

Evropa musí mobilizovat více investic do přírodě blízkých řešení s cílem generovat zisky v oblasti přizpůsobování se změně klimatu a jejího zmírňování, snižování rizika katastrof, biologické rozmanitosti a zdraví. Investice do přírodě blízkých řešení musí být dlouhodobě životaschopné vzhledem k tomu, že změna klimatu zesiluje tlaky na ekosystémy. To lze provést prostřednictvím nových a inovativních přístupů a produktů v oblasti financování v rámci programu InvestEU⁴⁶, cílené podpory v rámci programů politiky soudržnosti a podpory investic, ekologických režimů a poradenských služeb v rámci společné zemědělské politiky. Prostřednictvím nízkouhlíkového zemědělství bude Komise prosazovat nový obchodní model pro pohlcování uhlíku v půdě včetně finančních pobídek k zavádění přírodě blízkých řešení.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *navrhnout přírodě blízká řešení pro pohlcování uhlíku, včetně účetnictví a certifikace, v rámci připravovaných iniciativ v oblasti nízkouhlíkového zemědělství,*
- *rozvíjet finanční aspekty přírodě blízkých řešení a podporovat rozvoj finančních přístupů a produktů, které zahrnují rovněž přírodě blízké přizpůsobení se změně klimatu,*
- *nadále členské státy motivovat a pomáhat jim v zavádění přírodě blízkých řešení prostřednictvím hodnocení, pokynů, budování kapacit a financování EU.*

2.3. Rychlejší přizpůsobení: urychlení přizpůsobení ve všech oblastech

Aby se urychlila opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu, je nezbytné, aby byly pro jejich zavádění k dispozici zdroje úměrné této výzvě. EU zvýšila ve svém dlouhodobém rozpočtu na období 2021–2027 cíl v podobě výdajů na opatření v oblasti klimatu na 30 %, přičemž přizpůsobení představuje jeho klíčovou složku. Další posílení sociálního rozměru v rozpočtu EU v rámci Evropského sociálního fondu uvolní větší podporu na ochranu těch nejzranitelnějších. Na základě odhadů investic nezbytných k uspokojení potřeb v oblasti přizpůsobení však existuje značný nedostatek prostředků na financování investic odolných vůči změně klimatu v Evropě⁴⁷, a proto jsou zapotřebí další finanční zdroje. Evropská investiční banka ve svém novém plánu v oblasti klimatu⁴⁸ oznámila plnou podporu nové strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, která bude podrobněji popsána do konce roku 2021. EIB zajistí, aby všechny operace, které podporuje, byly odolné vůči změně klimatu, a bude aktivně usilovat o investiční příležitosti v oblasti rozvoje a zavádění technologií, produktů a služeb odolných vůči změně klimatu.

Rozdíly v oblasti přizpůsobování se změně klimatu jsou značné a ještě se zvětšují, takže je musíme překlenout rychleji. Evropská agentura pro životní prostředí tuto otázku pravidelně zdůrazňuje ve svých hodnotících zprávách o přizpůsobení⁴⁹. Pokrok v oblasti

⁴⁶ Při plném respektování jeho přístupu založeného na poptávce.

⁴⁷ Celounijní ekonomické hodnocení přizpůsobení se změně klimatu [BASE](#) (2016).

⁴⁸ [Plán EIB v oblasti klimatu na období 2021–2025](#) (přiját v listopadu 2020).

⁴⁹ Nejnověji [o přizpůsobení ve městech](#).

plánování přizpůsobování je i nadále pomalý, a provádění a monitorování je ještě pomalejší. Stávající opatření se většinou zaměřují na zvyšování povědomí, institucionální organizaci nebo rozvoj politiky, ale skutečné zavádění fyzických řešení, jako je například vytváření více zelených ploch s cílem snížit dopady vln veder nebo úprava kanalizačních systémů tak, aby se lépe vyrovnaly s přeléváním v důsledku přívalových srážek, zaostává. Cílem této strategie je proto přesunout pozornost k vývoji a zavádění řešení, pomoci snížit riziko související se změnou klimatu, zvýšit ochranu proti dopadům změny klimatu a zajistit přístup ke sladké vodě.

2.3.1. Urychlení zavádění řešení pro přizpůsobení se změně klimatu

Jednu z hlavních překážek přizpůsobení představuje nedostatečný přístup k proveditelným řešením. Rámcový program EU a Klimatické znalostní a inovační společenství⁵⁰ podporují inovace v oblasti přizpůsobení již nyní, avšak z nedávné analýzy vyplývá potřeba tuto podporu ještě posílit⁵¹. Jedna z navrhovaných misí v rámci programu Horizont Evropa se bude týkat „přizpůsobení se změně klimatu včetně společenské transformace“⁵². Tato mise by otestovala integrovaná řešení schopná dosáhnout vize odolnosti vůči změně klimatu do roku 2050 s důrazem na zapojení občanů. Tato řešení by pak mohla být rozšířena a zaváděna v Evropě i mimo ni. Cílem návrhu této mise je podpořit 200 komunit při vývoji řešení pro transformativní přizpůsobení a rozšířit 100 projektů typu „deep demonstration“ v oblasti odolnosti vůči změně klimatu. V rámci programu Horizont Evropa jsou rovněž naplánovány mise týkající se zdraví půdy, klimaticky neutrálních měst a oceánů, které jsou přímo relevantní pro opatření v oblasti přizpůsobení⁵³.

Existuje naléhavá potřeba řešení, která pomohou zemědělcům a subjektům hospodařícím s půdou vypořádat se s riziky souvisejícími se změnou klimatu. Hranice dnešních biogeografických oblastí se posunou směrem na sever a do vyšších poloh, což změní rozložení vegetace a ekosystémy a vyvolá významné posuny v oblasti lesů a zemědělské půdy. Stromy a plodiny nemusí být schopny držet krok s takovými změnami, zejména v případě fragmentace vhodných stanovišť. Jedním z možných řešení je lepší využívání genetické rozmanitosti a neškodlivých genetických zdrojů rostlin pro účely přizpůsobení na základě nejnovějších vědeckých poznatků. Toho lze dosáhnout například lepším začleněním aspektů přizpůsobení do způsobu hospodaření s lesy. Komise usnadní rozšíření nabídky vhodného vysoce kvalitního rozmnožovacího materiálu rostlin s cílem podpořit přizpůsobování v oblasti zemědělství, lesnictví a hospodaření s půdními ekosystémy. Je třeba více pracovat na podpoře společné nadnárodní produkce a převodu osiva a sadby prostřednictvím aktivních politik a opatření na základě změny směrnice o uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin na trh a směrnic o uvádění osiva a jiného rozmnožovacího materiálu na trh⁵⁴.

Systémy na podporu rozhodování v oblasti odolnosti vůči změně klimatu a příslušné technické poradenství musí být přístupnější a rychlejší, aby se podpořilo jejich využívání. Komise bude podporovat vývoj řešení ve formě rychlé reakce pro činitele s rozhodovací pravomocí a odborníky v oblasti přizpůsobení. Taková řešení by musela fungovat v určitém časovém rámci a se zdroji dostupnými pro finanční sektor, malé a střední

⁵⁰ <https://www.climate-kic.org/>

⁵¹ Podíl vynálezů v oblasti přizpůsobení se změně klimatu byl v roce 2015 zhruba stejný jako v roce 1995, přičemž inovace v oblasti zmírňování změny klimatu se téměř zdvojnásobily. Jen málo vynálezů v oblasti přizpůsobení se navíc přenáší přes hranice a patentované znalosti se prakticky nepřenášejí do země s nízkými příjmy ([Světová banka](#)).

⁵² https://ec.europa.eu/info/publications/climate-resilient-europe_en

⁵³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_en

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/legislation/eu_marketing_requirements_en

podniky nebo malé zemědělce a čerpat ze základních údajů z programu Copernicus a z dalších zdrojů. Veřejné orgány a správci oblastí odpovědní za lokality sítě Natura 2000 potřebují pokyny ohledně vhodných přístupů k ochraně a strategií pro přizpůsobení. Škálu dostupných možností zvýší rovněž významné investice soukromého sektoru do řešení v oblasti přizpůsobení a učiní je dostupnějšími pro všechny. Taxonomie EU pro udržitelné činnosti zahrnuje i přizpůsobení⁵⁵ a bude působit jako umožňující faktor a pobídka ke směřování soukromých financí do zvyšování odolnosti vůči změně klimatu.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *provést plánovanou misi programu Horizont Evropa týkající se „přizpůsobení se změně klimatu“ a po jejich schválení i další mise související s přizpůsobením, mimo jiné v oblasti zdraví půdy, klimaticky neutrálních měst a oceánů,*
- *podporovat vývoj dalších řešení v oblasti přizpůsobení, včetně nástrojů na podporu rozhodování pro účely rychlé reakce s cílem rozšířit soubor nástrojů pro odborníky v oblasti přizpůsobení,*
- *začlenit přizpůsobení do aktualizovaných pokynů týkajících se sítě Natura 2000 a změny klimatu, do pokynů týkajících se zalesňování a opětovného zalesňování šetrného k biologické rozmanitosti a do připravované strategie v oblasti lesnictví,*
- *posílit podporu při ochraně potenciálu genetických zdrojů týkajícího se přizpůsobení, mimo jiné navržením právních předpisů o produkci osiva a jeho uvádění na trh,*
- *dále rozvíjet taxonomii EU pro udržitelné činnosti z hlediska přizpůsobení se změně klimatu.*

2.3.2. Snižování rizika souvisejícího s klimatem

Investice do infrastruktury odolné vůči změně klimatu se vyplatí. Infrastruktura často existuje po mnoho desetiletí, ale značná část jejích stávajících zdrojů se se změnami klimatu nevyrovnává dobře. Aby se minimalizovalo riziko katastrof a bylo dosaženo nákladové efektivnosti po celou dobu životnosti infrastruktury, měly by být investice do ní odolné vůči změně klimatu. To může vyžadovat dodatečné počáteční náklady ve výši ~3 % z projektu, ale poměr nákladů a přínosů u investic do odolnosti činí přibližně 1:4⁵⁶. Komise vypracovala rozsáhlé pokyny týkající se zvyšování klimatické odolnosti u nových významných infrastrukturních projektů. Tyto pokyny byly aktualizovány a budou rozšířeny i na další fondy EU⁵⁷, přičemž zvláštní pozornost je věnována kritické infrastruktuře. Komise bude i nadále aktualizovat tyto pokyny, rozšíří je na stávající infrastrukturu a bude podporovat jejich využívání nad rámec financování EU. Bude rovněž využívat nástroje vnější politiky k podpoře jejich zavádění v mezinárodním měřítku. Komise spolupracuje s evropskými normalizačními organizacemi na aktualizaci norem upravujících bezpečnost a výkonnost infrastruktury v měnícím se klimatu. Společně s nimi vypracovala pokyny pro autory norem a iniciovala aktualizaci dvanácti norem v oblasti infrastruktury jako pilotní projekt. Toto opatření bude zahrnovat širší škálu norem a pomůže urychlit normalizaci řešení v oblasti

⁵⁵ Taxonomie EU pro udržitelné činnosti. Podrobnější informace najdete [zde](#).

⁵⁶ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

⁵⁷ V dlouhodobém rozpočtu EU na období 2021–2027: InvestEU, Nástroj pro propojení Evropy (CEF), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti (FS) a Fond pro spravedlivou transformaci (FST).

prizpůsobování⁵⁸. Komise bude členské státy vybízet k tomu, aby do provádění svých vnitrostátních strategií prizpůsobování zapojily i vnitrostátní normalizaci, a to jako doplněk k normalizační práci na úrovni EU.

Opatření k prizpůsobení se změně klimatu musí lépe využívat součinností s prací v oblasti předcházení a snižování rizika katastrof v širším smyslu. Obojí poskytuje řadu vzájemně se doplňujících přístupů k řízení rizik souvisejících se změnou klimatu s cílem vybudovat odolné společnosti. Lepší soudržnosti z hlediska postupů, norem, pokynů, cílů, zdrojů a znalostí by bylo možné dosáhnout užší koordinací na vnitrostátní úrovni, na úrovni EU (v rámci mechanismu civilní ochrany Unie) a na mezinárodní úrovni (podle sendajského rámce pro snižování rizika katastrof). Komise na základě svého dokumentu *Přehled rizik přírodních a člověkem způsobených katastrof, kterým může být Unie vystavena*⁵⁹, příslušných výzkumných projektů⁶⁰ a řady svých zpráv PESETA⁶¹ a s přihlédnutím ke stávajícím odvětvovým předpisům vypracuje posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v celé EU. Toto posouzení bude věnovat zvláštní pozornost zdravotním hrozbám, zranitelným místům ekosystémů, kritickým infrastrukturám, projektům společného zájmu TEN-E⁶² a hotspotům koridorů a sítí TEN-T. Komise pomůže řešit případy přelítí v důsledku přívalových srážek a povrchového odtoku vody ve městech v rámci revize směrnice o čištění městských odpadních vod a bude sdílet osvědčené postupy pro předcházení znečištění vody průmyslovými haváriemi způsobenými záplavami a suchy.

Musíme lépe připravit evropský fond budov na to, aby byl schopen odolat dopadům změny klimatu. Extrémní počasí a dlouhotrvající klimatické změny mohou poškodit budovy a jejich potenciál v oblasti zmírňování změny klimatu (například solární panely nebo tepelnou izolaci může poškodit krupobití). K prizpůsobení ve velkém měřítku však mohou přispět také budovy, například prostřednictvím místního zadržování vody, které snižuje efekt městských tepelných ostrovů pomocí zelených střech a zdí. Renovační vlna a akční plán pro oběhové hospodářství zmiňují odolnost vůči změně klimatu jako jednu z hlavních zásad. Komise prozkoumá možnosti, jak lépe předvídat zátěž budov v důsledku změny klimatu a jak začlenit aspekty odolnosti vůči změně klimatu do výstavby a renovace budov prostřednictvím kritérií zelených veřejných zakázek pro veřejné budovy a digitálního stavebního deníku a v rámci procesu revize směrnice o energetické náročnosti budov a nařízení o stavebních výrobcích.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *posílit pokyny týkající se zvyšování odolnosti vůči změně klimatu a podporovat jejich využívání v Evropě a v zahraničí,*
- *vypracovat posouzení rizik souvisejících se změnou klimatu v celé EU a posílit význam problematiky klimatu při prevenci a řízení rizik katastrof v rámci EU,*
- *řešit připravenost a reakci na zdravotní hrozby související se změnou klimatu na*

⁵⁸ Za účelem aktualizace stávajících norem týkajících se bezpečnosti a výkonnosti infrastruktury a zařízení s ohledem na budoucí klimatické podmínky. Normy podporují rovněž technická řešení, která pomáhají prizpůsobit majetek měnícímu se klimatu, např. zelené střechy a zdi.

⁵⁹ SWD(2020) 330 final – https://ec.europa.eu/echo/news/european-commission-publishes-new-report-disaster-risks-eu_en.

⁶⁰ Týkajících se například propojování prizpůsobení se změně klimatu a snižování rizika katastrof nebo rizik kaskádového efektu vyplývajících z dopadů změny klimatu.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

⁶² [Revidované nařízení o transevropské energetické síti \(TEN-E\)](#) obsahuje požadavek, aby byla do projektů společného zájmu začleněna opatření pro prizpůsobení se změně klimatu, a to jak ve fázi návrhu, tak v rámci posuzování vlivů na životní prostředí a příslušného environmentálního povolenáčního řízení.

úrovni EU, mj. prostřednictvím rámce EU pro zdravotní hrozby a případně plánovaného Úřadu pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví,

- o zintenzivnit spolupráci s normalizačními organizacemi s cílem posílit odolnost norem vůči změně klimatu a vytvořit nové normy pro řešení v oblasti přizpůsobení se změně klimatu,*
- o podporovat začleňování hledisek odolnosti vůči změně klimatu do kritérií pro výstavbu a renovaci budov a kritické infrastruktury.*

2.3.3. Odstranění nedostatků v oblasti ochrany proti dopadům změny klimatu

Nedostatky v oblasti ochrany proti dopadům změny klimatu rozumíme podíl nepojištěných hospodářských ztrát způsobených katastrofami souvisejícími se změnou klimatu. Zdá se, že se tyto nedostatky zvětšují kvůli pomalé realizaci opatření v oblasti přizpůsobování, častějším extrémním povětrnostním jevům a současné absenci vyšší míry rozšíření klimatického pojištění⁶³. Známé ztráty jsou navíc odhady při spodní hranici, které skutečné trendy spíše podhodnocují. Dopady změny klimatu představují destabilizující rizika pro majetek i podniky. Podniky mohou do určité míry tato rizika zmírnit, pokud se jim podaří pokrýt výsledné ztráty, což lze mimo jiné i pomocí nástrojů pro sdílení rizik, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak v přeshraničním měřítku. V současné době je pojištěno v průměru jen 35 % hospodářských ztrát souvisejících se změnou klimatu a v některých částech Evropy toto procento činí dokonce jen 5 % či ještě méně.

Použití pojištění jako mechanismu převodu rizika ke zmírnění finančních ztrát týkajících se rizik souvisejících se změnou klimatu může být prvním krokem od krizové reakce směrem k řízení a předvídání rizik. Podle zprávy odvětví pojišťovnictví by zvýšení pojistného krytí o 1 % mohlo snížit globální náklady na katastrofy související se změnou klimatu pro daňové poplatníky nebo vlády o 22 %⁶⁴. Jak pojišťovnictví EU, tak Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění varují před hrozícími problémy v oblasti pojistitelnosti a cenové dostupnosti ve světě poškozeném změnami klimatu. Je proto důležité přezkoumat a prosazovat pronikání pojištění proti přírodním katastrofám do členských států a podporovat vnitrostátní systémy pojištění proti katastrofám, které povzbuzují uživatele k investicím do přizpůsobování se změně klimatu. Tomu bude napomáhat vytvoření přehledu ukazatelů orgánu EIOPA týkajících se přírodních katastrof a zveřejnění pokynů pro vládní opatření⁶⁵. Mechanismus, který tato strategie zavádí, v konečném důsledku povede k posouzení míry rozšíření pojištění na vnitrostátní úrovni a k doporučením vedoucím k jejímu zlepšení.

Potenciál režimů pojištění v oblasti odolnosti vůči změně klimatu lze výrazně zvýšit dialogem a inovacemi. Komise usnadní spolupráci a diskusi o osvědčených postupech mezi zúčastněnými stranami v odvětví pojišťovnictví a posílí dialog mezi pojistiteli, zajistiteli, veřejnými orgány a dalšími zúčastněnými stranami, jako jsou například developeři nemovitostí a provozovatelé infrastruktury v případě zastavěného prostředí. V rámci připravované obnovené strategie udržitelného financování Komise prozkoumá další opatření v oblasti poskytování pojistných produktů souvisejících se změnou klimatu. To bude

⁶³ EEA (2019): [Economic losses from climate-related extremes \(Hospodářské ztráty způsobené extrémními projevy klimatu\)](#).

⁶⁴ Globální zpráva Lloyd's o podpojištění, 2012.

⁶⁵ EIOPA: [přehled ukazatelů týkající se nedostatků v pojistné ochraně](#) a [diskusní dokument](#).

zahrnovat osvědčené postupy týkající se finančních nástrojů pro řízení dočasných rizik, ať už tržních, či vyvolaných změnou klimatu, a potenciál nových a inovativních řešení pro převod rizik⁶⁶.

Komise si v souvislosti s obnovenou strategií udržitelného financování stanovila tyto úkoly:

- *pomoci přezkoumat pronikání pojištění proti přírodním katastrofám do členských států a podporovat je, například prostřednictvím pokynů, a vyzvat orgán EIOPA k vytvoření přehledu ukazatelů týkajících se přírodních katastrof, který umožní hodnocení na úrovni jednotlivých zemí,*
- *posílit dialog mezi pojistiteli, tvůrci politik a dalšími zúčastněnými stranami,*
- *v úzké spolupráci s orgánem EIOPA určit a prosazovat osvědčené postupy týkající se finančních nástrojů pro řízení rizik,*
- *prozkoumat širší využívání finančních nástrojů a inovativních řešení zaměřených na rizika vyvolaná změnou klimatu.*

2.3.4. Zajištění dostupnosti a udržitelnosti sladké vody

Zásadní význam pro odolnost vůči změně klimatu má zajištění udržitelné dostupnosti sladké vody. Voda tvoří základ řady hospodářských odvětví a přístup k pitné vodě je jednou ze základních lidských potřeb⁶⁷, ale přívalové deště a povodně mohou mít ničující dopad jak na jednotlivá společenství, tak na infrastrukturu. Evropa se stále častěji dostává do situací, kdy je vody buď příliš mnoho, nebo je jí nedostatek. Inteligentní a udržitelné využívání vody vyžaduje transformační změny ve všech odvětvích. Komise bude tento aspekt upřednostňovat prostřednictvím posíleného zapojení společné prováděcí strategie rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních. Pro odolnost vůči změně klimatu v oblasti dopadu na vodu jsou obzvláště vhodná přírodě blízká řešení. Změna klimatu zhoršuje problém sdílení vodních zdrojů a vyžaduje užší spolupráci mezi orgány odpovědnými za opatření v oblasti přizpůsobování se změně klimatu a vodohospodářskými orgány, a to i v přeshraničním měřítku⁶⁸.

Musíme také výrazně snížit spotřebu vody. Za tímto účelem bude Komise podporovat širší využívání plánů řízení sucha, opatření ke zvýšení schopnosti půdy zadržovat vodu a bezpečné opětovné využívání vody. Komise bude řešit zlepšování účinnosti hospodaření s vodou a opětovného využívání vody tím, že zvýší požadavky na výrobky, na něž se vztahuje ekodesign a označování energetickými štítky, na výrobu energie, bydlení a budovy a zemědělství, a bude zkoumat, jak zlepšit úspory vody v průmyslových závodech. Komise a členské státy musí rovněž podporovat přechod na technologie a postupy umožňující úsporu vody tak, že stanoví ceny náležitě odrážející hodnotu vody. Toho lze dosáhnout podporou nástrojů, jako je například alokace vodních zdrojů a systémy vodoprávních povolení, a začleňováním environmentálních externalit. V zemědělství je pro zajištění udržitelného využívání vody nezbytný přístup založený na znalostech a řešení založená na špičkových

⁶⁶ Stát Quintana Roo v Mexiku uzavřel pojistku týkající se útesu s cílem ochránit své pobřeží a turistický ruch před hurikány. V říjnu 2020 došlo v důsledku hurikánu Delta k první výplatě ve výši ~700 000 EUR, které mají být použity na opravy útesu.

⁶⁷ Jak uznává [20. zásada evropského pilíře sociálních práv](#), která řadí vodu a hygienická zařízení mezi základní služby, k nimž by měl mít přístup každý.

⁶⁸ Příklady přeshraniční spolupráce zahrnují [povodí řeky Rýna](#) a [Mezinárodní komisi pro ochranu Dunaje \(ICPDR\)](#).

technologiích, jakož i přírodě blízká řešení. Členské státy mohou podporovat přesné zemědělství prostřednictvím vnitrostátních strategických plánů společné zemědělské politiky. Členské státy musí rovněž zajistit, aby byla voda náležitě oceněna v souladu s rámcovou směrnicí o vodě, aby tak spotřebitelé nebyli uvedeni v omyl ohledně skutečných nákladů na potraviny.

Změna klimatu ohrožuje rovněž kvalitu vody. Stabilní a bezpečné zásobování pitnou vodou je mimořádně důležité a musí být zaručeno. Změna klimatu zvýší riziko kontaminace a silného znečištění sladké vody v důsledku dopadů, jako jsou například nízké stavy vody v řekách, zvýšené teploty vody, záplavy a odlesňování. Je důležité zahrnout dopady změny klimatu do analýz rizik plánů hospodaření s (pitnou) vodou, vyvinout technologie monitorování vody a zajistit minimální průtok řek. To vše bude hrát důležitou úlohu pro zajišťování kvality vody a pro zachování dostatečného množství vody pro životní prostředí a všechny lidi. Stejně tak je důležité co nejvíce zvýšit schopnost půd čistit vodu a snižovat znečištění.

Komise si stanovila tyto úkoly:

- *pomoci zajistit udržitelné využívání vody a hospodaření s vodou odolné vůči změně klimatu napříč odvětvími a hranicemi na základě zlepšení koordinace tematických plánů a dalších mechanismů, jako je například alokace vodních zdrojů a vodoprávní povolení,*
- *pomoci snížit spotřebu vody zvýšením požadavků na úsporu vody u výrobků, podporou vodohospodárnosti a úspor vody a podporou širšího využívání plánů řízení sucha a udržitelného hospodaření s půdou a využívání půdy,*
- *pomoci zaručit stabilní a bezpečné zásobování pitnou vodou na základě podpory začlenění rizik souvisejících se změnou klimatu do analýz rizik vodního hospodářství.*

3. POSÍLENÍ MEZINÁRODNÍCH OPATŘENÍ V OBLASTI ODOLNOSTI VŮČI ZMĚNĚ KLIMATU

Naše ambice v oblasti přizpůsobení se změně klimatu musí být v souladu s naším celosvětovým vedoucím postavením v oblasti zmírňování změny klimatu. Pařížská dohoda stanovila globální adaptační cíl a zdůraznila úlohu přizpůsobení jako klíčového faktoru přispívajícího k udržitelnému rozvoji. Přizpůsobení je průřezovým prvkem vnější činnosti EU a členských států, který zahrnuje mezinárodní spolupráci, migraci, obchod, zemědělství a bezpečnost⁶⁹. V zájmu maximalizace výsledků by EU a její členské státy měly spolupracovat soudržným a koordinovaným způsobem. Změna klimatu a bezpečnost jsou vzájemně propojeny; Komise a vysoký představitel již v roce 2008 zdůraznili, že změna klimatu znásobuje hrozby a zesiluje existující napětí a nestabilitu⁷⁰.

EU bude podporovat přístupy k přizpůsobení na subnárodní, vnitrostátní a regionální úrovni se zvláštním zaměřením na přizpůsobení v Africe, malých ostrovních rozvojových státech a nejméně rozvinutých zemích. Vnější činnost se musí účinněji zaměřovat na přizpůsobení prostřednictvím provázanosti humanitární činnosti, rozvoje a míru s cílem proniknout ke komunitám, které jsou nejvíce exponovány, nejzranitelnější, nejvíce

⁶⁹ Například celá řada zemědělských komodit vyvážených do EU je ohrožena extrémním počasím a pomalým nástupem změny klimatu – přizpůsobení a diverzifikace obchodu jsou tedy nezbytnými předpoklady podpory obyvatel závislých na takovém vývozu.

⁷⁰ [S113/08: Změna klimatu a mezinárodní bezpečnost.](#)

náchylné ke konfliktům nebo nejvíce marginalizované, a to tak, aby žádný člověk ani žádné místo nezůstali pozadu. Je zapotřebí přijmout konkrétní opatření uzpůsobená na míru za účelem řešení nepřiměřeného dopadu změny klimatu na zranitelné skupiny a na lidská práva⁷¹. Cílem dialogu s partnerskými zeměmi by mělo být posílit spolupráci v oblasti přizpůsobení se změně klimatu, dosáhnout lepšího pochopení problémů v oblasti přizpůsobování ve třetích zemích a podporovat opatření a osvědčené postupy v oblasti přizpůsobení se změně klimatu. Priorita bude přiřazena zemím, které by mohly být změnou klimatu zasaženy nejvíce, a zemím, které jsou obzvláště proaktivními partnery v otázkách opatření v oblasti klimatu. EU bude provádět zelenou agendu pro západní Balkán a rozvíjet silná partnerství se sousedními zeměmi, zejména ve středomořském regionu⁷².

EU již dlouho spolupracuje s dalšími zeměmi na přizpůsobení se změně klimatu na všech úrovních. Těžištěm vnější činnosti EU v oblasti přizpůsobení musí být model hospodářského, environmentálního a společenského rozvoje ve smyslu cílů udržitelného rozvoje OSN a Zelené dohody pro Evropu. Tento model rozvoje je založen na odolnosti, plánování, podpoře místních skupin, prevenci a informovaném rozhodování. Pevnou platformu pro spolupráci poskytují vnitrostátně stanovené příspěvky, národní adaptační plány a další plány týkající se klimatu (např. biologická rozmanitost, snižování rizika katastrof). EU se může rovněž poučit od ostatních: mnozí z našich mezinárodních partnerů se již dlouho nacházejí v přední linii změny klimatu a mají cenné zkušenosti, které mohou Evropě pomoci dosáhnout větší odolnosti vůči změně klimatu.

Je nezbytně nutné získat dodatečné mezinárodní finance na přizpůsobení se změně klimatu, a to z veřejných i soukromých zdrojů. Budou vytvořeny inovativní finanční mechanismy s cílem využít soukromé finance v oblasti přizpůsobování se změně klimatu v partnerských zemích. Kromě rozšiřování podpory pro přizpůsobení se změně klimatu je třeba financování více zacílit na co nejúčinnější opatření a na ty země a komunity, které jsou vůči dopadům změny klimatu obzvláště zranitelné, ale mají menší schopnost jednat. Pro vyčlenění zdrojů na odolnost vůči změně klimatu je zapotřebí politické vedení, kolektivní mezinárodní působení a odhodlání.

Rámeček 2: Přizpůsobení se změně klimatu v Africe⁷³

EU i Afrika bojují proti změně klimatu⁷⁴. Světová banka odhaduje, že jen v subsaharské Africe může změna klimatu do roku 2050 způsobit migraci až 70 milionů lidí. EU je již nyní odhodlána pomoci Africe přizpůsobit se nepříznivějšímu klimatu, mimo jiné prostřednictvím přírodě blízkých řešení, jako je například iniciativa Velká zelená zeď. V období 2014–2019 mobilizovala EU přibližně 3,4 miliardy EUR na podporu přizpůsobení se změně klimatu v tomto regionu. EU podporuje mimo jiné Africkou iniciativu pro přizpůsobení se změně klimatu a organizaci African Risk Capacity a zahájila výzkumné a inovační partnerství s Afrikou.

EU bude podporovat a povzbuzovat partnerské země při přizpůsobování v místním, vnitrostátním a regionálním měřítku a při vytváření strategií snižování rizika katastrof. Bude i nadále spolupracovat s africkými iniciativami a institucemi, které podporují regionální

⁷¹ Významná činnost je vyvíjena v rámci [pracovní skupiny UNFCCC pro vysídlování](#). Viz rovněž [strategie EU pro rovnost žen a mužů](#) a [strategie práv osob se zdravotním postižením](#).

⁷² Středomořský region je z hlediska klimatických změn citlivým místem, které se otepluje o 20 % rychleji, než je celosvětový průměr; z toho vyplývá významnost podpory úsilí v oblasti přizpůsobení se změně klimatu v jižním sousedství.

⁷³ Afrika je jedním z nejzranitelnějších kontinentů vzhledem ke své vysoké expozici a nízké schopnosti přizpůsobení ([IPCC AR4, WG 2](#)).

⁷⁴ Na cestě ke komplexní strategii pro Afriku ([JOIN\(2020\) 4 final](#)).

prizpůsobení a řízení rizik katastrof. Toto úsilí se zhodnotí v rámci přístupu „tým Evropa“ a bude uplatňovat integraci prizpůsobení, rozvoje a humanitární pomoci.

3.1. Zvýšení podpory mezinárodní odolnosti vůči změně klimatu a připravenosti

Podpora partnerských zemí při prizpůsobování se změně klimatu zahrnuje poskytování zdrojů, stanovení priorit opatření a zvyšování účinnosti. Toho lze dosáhnout zavedením komplexních přístupů k řízení rizik prostřednictvím vnitrostátních nebo subnárodních politik prizpůsobení se změně klimatu a politik odolných vůči změně klimatu v součinnosti s řízením rizik katastrof a s environmentálními a sociálními politikami. Podpora se zaměří na budování správní kapacity, posuzování expozice a zranitelných míst, zlepšování sběru a analýz údajů, vypracování plánů prizpůsobení v souladu s vnitrostátními prioritami a zranitelnými místy a na podporu strukturálních reforem odolných vůči změně klimatu a přírodě blízkých řešení s ohledem na jejich vedlejší přínosy.

Změna klimatu násobí hrozby pro mezinárodní stabilitu a bezpečnost, které postihují zejména osoby, které se již nyní nacházejí v křehkých a zranitelných situacích. Změna klimatu je stále častěji uznávána jako faktor přispívající ke vzniku podmínek, které vedou k násilným konfliktům⁷⁵. Opatření v oblasti prizpůsobení mohou být cenným nástrojem při předcházení konfliktům a mediaci. Při budování odolnosti v nestabilních zemích zasažených konflikty by měly být zohledněny cíle v oblasti lidského rozvoje a klimatu. Strategie, programy a projekty v oblasti prizpůsobení by měly být navrženy s ohledem na možný konflikt s cílem zabránit zhoršení napětí. To je důležité pro snižování rizik vysídlování v souvislosti s klimatem a pro lepší pochopení a řízení vzájemného propojení mezi změnou klimatu, bezpečností a mobilitou⁷⁶.

Komise zaujme individuální přístup, který pomůže zvýšit odolnost vůči změně klimatu v celosvětovém měřítku. EU zvýší svou podporu místním orgánům v souladu s novou městskou agendou OSN. To bude zahrnovat pokrok týkající se prizpůsobení v rámci Globálního paktu starostů a primátorů, podporu udržitelného a odolného rozvoje měst a venkova, podporu zapojení komunit do plánování a provádění prizpůsobení na místní úrovni, zaměření na neformální osídlení a směřování finančních zdrojů na místní úroveň. EU rovněž začlení problematiku klimatu ve vztahu k mezinárodním zdrojům, které EU spravuje společně s dalšími partnery, jako je například mezinárodní rybolov nebo ochrana biologické rozmanitosti mimo oblasti jurisdikce jednotlivých států podle Úmluvy OSN o mořském právu. Bude spolupracovat rovněž s regionálními organizacemi pro řízení rybolovu, včetně Komise pro zachování živých mořských zdrojů v Antarktidě, za účelem podpory prizpůsobení se změně klimatu a nových chráněných mořských oblastí.

⁷⁵ Výzkum například naznačuje, že nedostatek zdrojů vyvolaný změnou klimatu a změny migračních vzorců nepřímo přispívají ke konfliktům, včetně střetů mezi rolníky a pastevci.

⁷⁶ Se [Znalostním centrem pro otázky migrace a demografie](#), [Znalostním centrem pro zvládání rizik katastrof](#) a programem [Horizont 2020](#).

Evropská unie si stanovila tyto úkoly:

- *posílit podporu rozvoje a provádění vnitrostátně stanovených příspěvků a národních adaptačních plánů v partnerských zemích EU a začlenit předběžnou a preventivní odolnost vůči změně klimatu, která je vnímavá ke konfliktům, a připravenost do příslušných politik a nástrojů EU v oblasti vnější činnosti,*
- *zintenzivnit a rozšířit podporu místních orgánů v partnerských zemích EU v oblasti přizpůsobování se změně klimatu a rozvíjet regionální programy, a to i pro země jižního a východního sousedství EU a v kandidátských zemích a potenciálních kandidátských zemích,*
- *zahrnout úvahy o změně klimatu do budoucí dohody o zachování a udržitelném využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech mimo vnitrostátní jurisdikci.*

3.2. Navýšení mezinárodních financí s cílem vybudovat odolnost vůči změně klimatu

Je nezbytné určit nové a inovativní finanční zdroje pro přizpůsobení se změně klimatu a odolnost vůči ní, zejména pro nejméně rozvinuté země a malé ostrovní rozvojové státy. Přibližně 93 % finančních prostředků veřejného a soukromého sektoru na opatření v oblasti klimatu v celosvětovém měřítku plyne do zmírňování⁷⁷. Financování přizpůsobení se změně klimatu činilo v roce 2017 v průměru zhruba 25 miliard EUR ročně, ale potřeby v tomto ohledu jsou odhadovány na desetinásobek⁷⁸. V roce 2019 zvýšila EU a její členské státy celkovou finanční podporu na opatření v oblasti změny klimatu poskytovanou třetím zemím o 7,4 %, což představuje 21,9 miliardy EUR, z čehož bylo 52 % vynaloženo na pomoc partnerům EU přizpůsobit se změně klimatu⁷⁹. Díky poskytování vysokého podílu finančních prostředků na opatření v oblasti klimatu v rámci mezinárodní spolupráce EU, a zejména pokud jde o přizpůsobení se změně klimatu, si EU vysloužila mezinárodní uznání a je důležité, aby toto financování bylo zachováno i do budoucna. Komise bude usilovat o navýšení zdrojů a další mobilizaci rozsáhlejších prostředků na přizpůsobení, mimo jiné s pomocí inovativních mechanismů, jako je například Evropský fond pro udržitelný rozvoj plus (EFSD+), využíváním zdrojů ve dvoustranných kanálech a prostřednictvím členských států EU.

EU poskytne partnerským zemím cílenou podporu s cílem pomoci uvolnit stávající i nové finanční zdroje na přizpůsobení se změně klimatu. To zahrnuje podporu partnerských zemí při přístupu k financování opatření v oblasti změny klimatu z mezinárodních zdrojů, jako je Zelený klimatický fond a Adaptační fond, a spolupráci s mezinárodními rozvojovými bankami, finančními institucemi a soukromým sektorem. Zvláštní pozornost je třeba věnovat tomu, aby se finanční zdroje dostaly k nejzranitelnějším komunitám v rozvojových zemích, například k těm, které mají tradičně omezenou institucionální kapacitu absorbovat mezinárodní finanční zdroje, zejména v nestabilních a konfliktem postižených zemích. EU bude podporovat využívání finančních nástrojů s cílem posílit financování mezinárodního řízení rizik katastrof souvisejících se změnami klimatu. Patří mezi ně například pojištění veřejných aktiv, pohotovostní fondy a úvěrové linky a státní nebo soukromé pojištění. EU se bude rovněž snažit podporovat zvyšování odolnosti

⁷⁷ [Iniciativa pro politiku v oblasti klimatu](#) (2019).

⁷⁸ <https://www.cas2021.com/documents/reports/2021/01/22/state-and-trends-in-adaptation-report-2020>

⁷⁹ To zahrnuje finance určené jen na samotné přizpůsobení i finance určené zároveň na zmírňování i přizpůsobení.

stávajících a nových investic vůči změně klimatu, počínaje investicemi, kterým je poskytována finanční podpora EU.

Evropská unie si stanovila tyto úkoly:

- *usilovat o zvýšení mezinárodního financování opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu prostřednictvím nástrojů EU pro vnější činnost a s pomocí investic soukromého sektoru,*
- *podporovat navrhování a provádění strategií financování v souvislosti s riziky katastrof s cílem zvýšit makroekonomickou odolnost partnerských zemí vůči změně klimatu,*
- *podporovat partnerské země při vytváření politik a pobídek na podporu investic odolných vůči změně klimatu včetně přírodně blízkých řešení,*
- *zvýšovat odolnost všech vnějších investic a opatření EU vůči změně klimatu.*

3.3. Posilování globálního zapojení a výměny informací v oblasti přizpůsobení

Zintenzivnění procesu přizpůsobování bude posilováno na mezinárodní úrovni. Jako nejsilnější zastávce ambiciózních mezinárodních kroků v rámci Pařížské dohody budeme i nadále odpovídat na obnovené výzvy k většímu multilateralismu. To bude vyžadovat spolupráci s ostatními stranami Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu a Pařížské dohody s cílem zajistit, aby byla při mezinárodních jednáních věnována náležitá pozornost přizpůsobování se změně klimatu a problémům v oblasti ztrát a škod. V rámci tohoto závazku bude EU sdělovat plány a opatření v oblasti přizpůsobení podle Pařížské dohody v souladu se zásadou rovnocenného významu přizpůsobení a zmírňování.

EU má dobré předpoklady k vedení strukturovaných dialogů za účelem sdílení řešení a je ochotna učit se od ostatních. EU má bohaté zkušenosti s prováděním politik v oblasti přizpůsobování. Prostřednictvím informačních služeb, jako jsou například služby poskytované programem Copernicus, by mohla podporovat partnerské země při řízení přírodních zdrojů, posuzovat rizika související se změnou klimatu a připravovat odpovídající reakce. EU se intenzivně zabývá mezinárodní správou, pozorováním a výzkumem oceánů a je aktivní v rámci globálních sítí, jako je například Mezinárodní iniciativa pro korálové útesy. Existují významné nedostatky v oblasti znalostí a inovativní přístupy, u nichž by EU mohla využít stávajících zkušeností, například v oblasti komunitně vedeného a přírodně blízkého přizpůsobování. To má naléhavý význam pro nejvzdálenější regiony a zámořské země a území, které již nyní čelí palčivým problémům v oblasti přizpůsobení. Zapojíme se rovněž do globálních a regionálních iniciativ souvisejících s přizpůsobením, jako je například Celoatlantická aliance pro výzkum oceánů, a budeme je podporovat a rozšiřovat.

Dopady změny klimatu mají dominový efekt napříč hranicemi a kontinenty. Dokonce i místní dopady změny klimatu mají regionální nebo globální důsledky a toto přeshraniční riziko související se změnou klimatu může zasáhnout až do Evropy. Například narušení přístavní infrastruktury by mohlo zbrzdit nebo dokonce uzavřít obchodní cesty jak pro komodity, tak pro zboží, což by mohlo mít potenciál kaskádového efektu na mezinárodní dodavatelské řetězce. Za účelem řešení společných výzev vzájemně propojených společností (např. migrace, konflikty, vysídlování), ekosystémů (např. společná povodí, oceány a polární oblasti) a ekonomik (např. globální hodnotové řetězce) posílíme spolupráci a dialog o přizpůsobování v rámci našich obchodních dohod.

Evropská unie si stanovila tyto úkoly:

- *předkládat plány a opatření EU pro přizpůsobení podle Pařížské dohody,*
- *prohloubit politickou angažovanost v oblasti přizpůsobování se změně klimatu s mezinárodními a regionálními partnery a partnerskými zeměmi,*
- *posílit soubor znalostí a nástrojů v oblasti přizpůsobení dostupný zemím mimo EU a podporovat přizpůsobení v rámci zelených aliancí a partnerství.*

4. ZÁVĚRY

Přizpůsobení se změně klimatu je klíčovou součástí celosvětové reakce na změnu klimatu. EU a globální společenství jsou v současné době nedostatečně připraveny na rostoucí intenzitu, četnost a všudypřítomnost dopadů změny klimatu, zejména v situaci, kdy se množství emisí dále zvyšuje. Musíme si urychleně vybudovat odolnost vůči změně klimatu – přejít od zvýšeného povědomí a zájmu veřejnosti k hromadným akcím v oblasti přizpůsobení se změně klimatu. Důrazná varování vědecké obce, větší viditelnost dopadů změny klimatu v Evropě a obnova po pandemii představují rozhodující okamžik pro přijetí opatření v oblasti změny klimatu a upevnění odkazu současných generací na ochranu generací budoucích.

Nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu připravuje půdu pro vyšší ambice v oblasti odolnosti vůči změně klimatu: v roce 2050 bude EU společností odolnou vůči změně klimatu, která bude plně přizpůsobena nevyhnutelným dopadům změny klimatu. Z tohoto důvodu tvoří přizpůsobení se změně klimatu nedílnou součást Zelené dohody pro Evropu a jejího vnějšího rozměru a je pevně zakotveno v navrhovaném evropském právním rámci pro klima. Nová strategie se snaží posílit opatření napříč celou ekonomikou a společností s cílem dosáhnout vize odolnosti vůči změně klimatu do roku 2050 a zároveň zvýšit součinnost s dalšími oblastmi politiky, jako je například biologická rozmanitost. Budeme pracovat na dosažení této vize zlepšováním znalostí o dopadech změny klimatu a řešeních v oblasti přizpůsobování ke zvládnutí nejistoty, posilováním plánování přizpůsobení a posuzování rizik souvisejících se změnou klimatu, urychlením opatření v oblasti přizpůsobování a tím, že pomůžeme posilovat odolnost vůči změně klimatu v celosvětovém měřítku. Komise zajistí, aby byla tato strategie prováděna v úzké shodě s ostatními prvky Zelené dohody pro Evropu.

Komise vyzývá Evropský parlament a Radu, aby tuto strategii podpořily a společně s Výborem regionů a Evropským hospodářským a sociálním výborem vytvořily Unii odolnou vůči změně klimatu. Komise osloví veřejnost, města, podniky, sociální partnery a regiony a bude je povzbuzovat k aktivní účasti na provádění této strategie a ke spojení sil při řešení problému přizpůsobení se změně klimatu.